Vilniuje Balandžio 30 d. 1919 m. № 5

Kaina 50 kap.

Nepriklausomoji Lietuva

Parduodama numeriais. Prašome pasiskelbti, kas ims kiekvieną numerį. Redakcijos adresas: Vilniuje, Benediktinų g. № 8 b. 15.
Administracijos adresas: „Švyturio“ spaustuvėje, Totorių g. № 20, kieme.

Vilniaus lietuviai ir Lenkų okupacija.

Lenkų kariuomenei išvarius raudonąją komunistų armiją iš Vilniaus ir pagrobus miestą, Lenkų valdžios atstovai ko ne pirmą dieną ėmė ieškoti lietuvių, idant juos patrauktų bendran su okupantais darban. Vyriausias Rytų Žemių *) p. Jurgis Osmolovskis rado progos balandžio 23 d. ilgiau pasikalbėti su Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininku Myk. Biržiška, kuriam pareiškė Lenkų valdžios nusistatymą pasitenkinti Vilniaus paliuosavimu nuo bolševikų, nedarant iš to tolesnių politikos išvadų, ir padėti vietos gyventojams susitvarkyti savo gyvenimą. Jis pabriežė Lenkų valdžios nenorą išnaudoti įvykusią okupaciją Lietuvos paveržimui Lenkijai ar bent ypatingai globoti Lietuvos lenkus, juo mažiau reakcinius lenkų gaivalus, ir leisti jiems paveržti lietuvius ar gudus. Savo žodžius jis prašė pranešti L. V. L. Komitetui, laukdamas iš Komiteto pagalbos ir bendradarbiavimo.

Balandžio 27 d. L. V. L. Komiteto įgaliotiniai: Myk. Biržiška, Ign. Jonynas ir Pr. Mašiotas pateikė p. Osmolovskiui Komiteto atsakymą raštu, papildydami jį paaiškinimais žodžiu. Ypačiai daug teko kalbėtis del «šių dienų gyvenimo faktų», kurie nesutinka su Lenkų valdžios nustatytu ir p. Osmolovskio pareikštu politikos krypsniu Lietuvoje: Vilniaus lenkų nesiskaitymo su kitomis tautomis, ypačiai tų tautų kalbų teisių nepripažinimo, minios siundymo prieš kitataučius, labiausiai prieš žydus, žydų žudymo, o kratų ir suėmimų pas lietuvius, pirmųjų miesto tarybos narių parinkimo iš reakcininkų tarpo ir t. t. P. Osmolovskis pareiškė lietuvių rašte iškeltiems reikalavimams savo pilną pritarimą, gi „gyvenimo faktų“ prieštaravimą okupantų nusistatymui aiškino Vilniaus miesto minios reakcingumu, į kurį jis turis viltį, demokratinių grupių padedamas, tinkamai paveiksiąs. Tą pačią dieną išvažiuodamas Varšuvon kelioms dienoms, jis pasižadėjo pagrįžęs tiksliai lietuviams Lenkų valdžios vardu atsakyti raštu.

L. V. L. Komiteto p. Osmolovskiui pateiktąjį raštą žemiau del. Jis buvo surašytas ir perskaitytas dviem kalbom, lietuvių ir lenkų.

„Generaliniam Rytų Žemių Komisarui J. Osmolovskiui.

Vaduodamies demokratinę Lietuvos nepriklausomybę, mes, Vilniaus lietuvių demokratinių grupių atstovai, laikom okupaciją—įvykusį Lenkų kariuomenės Vilniaus užėmimą.

Mes norėtume tikėti tos kariuomenės Vyriausiojo Vado paskelbtuoju obalsiu: „duoti visiems valios ir laisvės rišti vietos tautų ir tikybos reikalus be kokio smurto ir prievartos iš Lenkų pusės“. Bet iš šių dienų gyvenimo faktų da nematyti, kad galėtų įvykti tie geidžiamieji žadai.

Mes matome, jog su kiekviena okupacija ira krašto gyvenimas. Juo sunkiau tai atjuto Lietuva, ypačiai jos sostinė Vilnius, matęs tiek okupacijų. Reakcija, kuri, bolševikams atsitraukus, pakėlė savo galvą, dar labiau apsunkina jo padėjimą. Del to mes manome, jog būtinai reikalinga sutraukti visas demokratines jėgas, norint atstatyti suirusį krašto gyvenimą ir sustiprinti bekįlančią Lietuvos valstybę,, ir užtikrinti šias darbo sąlygas:

1) Išėmus fronto dalykus, visą valdžią pavesti vietos gyventojams;
2) Visas valdymo įstaigas remti demokratiniais visuomenės sluoksniais;
3) Įvykdyti gyveniman visų vietos tautų teisių lygybę;
4) Įkūnyti tikrą vietos kalbų (lietuvių, lenkų, gudų ir žydų) lygybę;
5) Įvykdyti gyveniman visas pilietines liuosybes (žodžio, spaudos, sąžinės, susirinkimų, draugijų ir t. t.);
6) Sustabdyti politinį terorą;
7) Nuginkluoti vaikiščius ir savanorių gaujas;
8) Pašalinti visas kliūtis ekonominiam krašto atgijimui, ypačiai neleisti vežti iš Lietuvos bet kokį turtą.

Šitomis, okupacijos vyresnybės užtikrintomis, sąlygomis mes tegalime dėtis prie darbo, reikalingo krašto gerovei atstatyti, imantis ant savęs ir sunkios atsakomybės už—ją.

26. IV. 19.

Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto įgalioti:
Pirmininkas *Myk. Biržiška.*
Vicepirmininkas kun. *Juoz. Tumas.*
Komiteto narys *Pran. Mašiotas.*
Sekretorius *Ign. Jonynas.*

*) Noromis—ne noromis prisimena amžinatilsį Ober-Ost

DU ARU.

Lietuvos nepriklausomybės mintis yra taip sena, kaip ir pačios lietuvių tautos gyvenimas. Ta mintis vertė lietuvių tautą amžius kariauti su pasaulio milžinu —kryžeivių ordenu, kursai iš viso krikščionių pasaulio traukė jėgas kovai su lietuviais. Nepriklausomybės idėja kūrė ir tebekuria lietuvių kultūrą, įpindama lietuvių gėlelę į bendrą pasaulio kultūros vainiką.

Kumšties jėgos parblokšti, apiplėšti, sunkios letenos prispausti, vergais vadinami lietuviai, sunkiai alsuodami, apkepusiom lūpom reiškė norą būti nepriklausomi, nežiūrint to, kad kiekvienas jų laisvai tartas žodis būdavo sutinkamas slavių ar vokiečių kančiaus smūgio.

Net kraštan pasaulio nuneštas lietuvis visumet pabriežia savo nepriklausomybės geismą. Štai karo tremtiniai Rusijoje spiečiasi į būrį, šaukia seimą, renka tarybas ir komitetus, kuriuose, apsisprędami, kelia aikštėn Lietuvos nepriklausomybės reikalavimus. Tik tą nepriklausomybę mano vykdyti ne vienodais keliais. Vieni nori niekeno nepadedami, sayomis jėgomis siekti nepriklausomybės, o kiti, priešingai, sako būsią nepriklausomi tik pasaulinio proletariato ar buržuazijos padedami.

Netikintieji savomis jėgomis pradėjo ieškoti svetimų dievų, kreipėsi į kaimynus, kad padėtų jų idėjas vykdyti. Vieni jų, kilus Rusijoje revoliucijai ir komunistams paėmus valdžią į savo rankas, kreipėsi į Rusijos komunistus, kad šie padėtų komunizmą vykdyti Lietuvoje, nė kiek negalvodami ir neklausdami, ar patys lietuviai pritars tam, ar ne. Kaip yra žinoma, viso to judėjimo galva yra Mickevičius-Kapsukas su savo vienaminčiais draugais. Jis gražiais obalsiais vedinas atsikvietė į Lietuvą rusų kariuomenės pulkus, pavadino juos lietuvių raudonąja armija, užrišo visiems burnas, kad viešai negalėtų teisybės žodžio tarti ir iš aukšto, karališkai, mėgino Lietuvą tvarkyti. Nei toksai Lietuvos apsisprendimas, nei laisvė, rusų durtuvų nešama, lietuvių nepatenkino; jie ūmai sudarė kariuomenės būrius, gavo ginklų ir, pastoję komunistams kelią, pasakė: arba žūsime svetimos jėgos parblokšti, arba patys tapsime savo krašto šeimininkais; daugiau nenorime svetimų klausyti..

Nusižiūrėję į komunistus, kai kurie Lietuvos bajorai, paperkamuoju potriotizmu vedini, taip pat buvo nutarę spręsti lietuvių likimą. Žinodami, kad skambių obalsiais jiems nepavyks lietuvių liaudis suvilioti, jie, stengdamies feodalizmo palaikus ilgiau pratęsti Lietuvoje, taip pat ėjo ieškoti svetimų dievų,— kreipėsi į lenkų buržuaziją. Jų galva buvo Juozas Pilsudskis su savo sėbrais. Begimstanti Lenkija, turėdama nesąmoningas liaudies minias, manydama savo gyvenimą tvarkyti senais pagrindais, kur visos tvarkos dvarininkų luomas žiūri, karštai pritarė Lietuvos bajorams ir, vos iš lopšio koją keldama, pasiryžo pasmaugti savo artimiausius kaimynus, o tarp jų ir — Lietuvą. Kapsuko «švečių» vietą užėmė nauji «svečiai» — lenkai. Užuot raudonosios vėliavos, kuri masina savęsp kiekvieną nuskaustąjį ir pavergtąjį, Vilnius staiga išvydo baltąjį arelį, kažin kur iš Karpatų kalnų atitrūkusį ir savo kruvinus nagus išskėtusį ant mūsų liūdnos šalelės. Senasis Lietuvos Vytis, tartum pabūgęs, prisidengę šalmu, galvą nuleido ir sustojo, lyg ibestas, nežinodamas, kas reikia daryti, nors nemeta kalavijo iš rankų. Oras pakvipo krauju...

Baltojo aro kova su raudonąja vėliava, iš kurios dažnai vaidinas gerai pažįstamas dvigalvis grobuonis, paskleido tokių obalsių, kuriuos išgirdęs Lietuvos gyventojas sužinojo, kad Kapsuko svajonės ir Pilsudskio sąmoningos pastangos neneša mums gerų naujienų. Pro raudoną vėliavą prasiverždamas dvigalvis arelis, prisidengdamas gražių idėjų obalsiais, eina lenktynių su baltuoju areliu, abudu traukdamu prie Baltijos jūros, kur plačioje erdvėje įsigeidė išmėginti savo sparnų jėgas.

Jų skleidžiami «laisvės» obalsiai mišrai su ginklų žvangėjimais ir militariniais kliksmais nenoromis primena lietuviui Liublino unijos pasekmes ir Muravjovo-Koriko laikus. Tais laikais taip pat būta savo Kapsukų, kurie pramynė kelią tų laikų Pilsudskiams, o šie mūsų tautą, kiek mokėdami, demoralizavo ir pramynė geru taką rusų caro uriadnikui.

Šiandien mūsų kultūra tiek yra paūgėjus, kad, rodos, jau sugebėsime ištrūkti iš vienagalvių ir dvigalvių arų nagų.

Kapsuko nešama raudonoji vėliava gal būtų supietusi lietuvių liaudį ir didesnę inteligentijos pusę, jei jis nebūtų atsivedęs kartu su savim nesąmoningų «švečių», kuriems daugiau rūpėjo pasiplėšti mūsų turtu, negu padėti mums naujos idėjos įvesti. Vis delto raudonoji vėliava labiau patrauks mūsų liaudį prie savęs, negu bajorų viduramžių obalsiai, juo labiau, kad juos veda baltasis aras. *Kraujučių Slasys.*

Politikos padėtis.

„Journal de Geneve“ iš Paryžiaus praneša: Taikos sąlygos su Vokiečiais žemės klausimu yra šitokios:

1) Vokiečiai nustoja Alzacijos ir Lotaringijos.
2) Lenkija atgaivinama 1772 m. sienose, ir prie jos prikergiamas Šlionsko kalnynas.
3) Žiemių Šlezvigo likimas bus išrištas plebiscito keliu.
4) Belgija gauna tris pasienio apygardas.
5) Gdansko miestas ir Saro apygarda bus atiduoti tarptautiniam kontroliui.

Kariuomenės klausimu: 1) Vokiečiams neleistina bus laikyti nuolatinės karo jėgos, o tik milicija— 50.000 kareivių. Reino upės pakraščiu 50 kilometrų plote į rytus ir lenkų pasienyje 50 kilometrų ruožte į vakarus vokiečiai negalės turėti jokios kariuomenės. 2) Helgolando tvirtovės reikės nugriauti.

Ūkio klausimu: Vokiečiai turi sumokėti 125 miliardus karo nuostolių, kurių Belgija gaus 15.000.000.000, o Prancija pusšešto miliardo.

Kolonijų klausimu: Vokiečiai nustoja visų kolonijų, kurios tenka tautų Lygos valdžiai.

Iš Londono Reuteris IV/26 praneša, kad taikos sąlygos būsią paskelbtos laikraščiuose balandžio 29 d.

„Matin“ laikraštis praneša, kad čekų delegacija esant pranešusi apie slaptą vokiečių ginklavimos. Artilerijos 30 batarėjų esą paslėpta Zitau kalnyne, tiek pat esą ties Sachsenweissenbergu ir kitose vietose. Visu ruožtu tarp Baltijos jūros ir Čekijos veikliai mobilizuojami naujokai. Kokia 50 biūrų yra rytų provincijose, kur traukiami jauni vyrai į kariuomenę, ir kiekvienas tu biūrų kasdien prirašo po kokius 500 naujokų. Kareiviams žadama mokėti kasdien po 6 markes ir dar pilnas išlaikymas. Viso to judėjimo galva esąs Hindenburgas; be jo dar veikią gen. Dohna-Schlobitten'as, Lettow-Torbeckas ir Gallwitz'as. Daugelis ginklų dirbtuvių nenustoją dirbę patrankoms šovinius. Tiems šoviniams važioti pakankamai esą traukinių ir automobilių.

«Das Jüdische Folk» rašo: Vienos korespondencijų biūras yra gavęs iš Paryžiaus žinių, kad žydų komitetas įduosiąs taikos konferencijai šitokius reikalavimus:

1) Duoti piliečių teises žydams, kurie tų teisių neturi.
2) Pripažinti mažųjų tautų teises rytų Eiropoje, kur žydų gana daug gyvenama.

Balandžio 27 d. pranešimu, į Varšavą nuvažiavo iš Kauno Šaulys su santarvės pulkininku Reimu ir kitais misijos nariais.

Iš Paryžiaus Havaso radiotel. pranešimu, prancūzų valdžia esant sutūrėjusi savo armijos demobilizaciją. Paryžiaus laikraščiai tvirtina, kad dabartinę valandą negalima esą mažinti Prancijos kariuomenės skaičiaus.

Lenkų karas su komunistais eina netoli Vilniaus; į stotį ir šalia jos į miestą aplink Ausros Vartus ir N. Svietą IV/29 rytą buvo pradėję kristi patrankų šoviniai; mieste buvo girdėti kulkosvydžių tarškėjimas. Bet apie 11 val. visa nutilo. Varėna tapo paimta lenkų jotles; tai svarbus punktas, nes iš ten lenkai gaus susisiekti geležinkeliu. Kovos lenkų su komunistais dar eina ties Jasiolda. Ukrainoje kova eina ties Korčiovu Belzo vakaruose. Lenkams pavyko atremti ukrainiečiai iš trijų šalių nuo Lvovo miesto kokią 20 kilometrų.

Kiti laikai, kiti obalsiai.

Daug nesusipratimų kįla iš to, kad daiktus ne tikrais vardais vadiname, kad ir dabar: patys naujai pasireiškusios krašto valdžios atstovai sakosi netur

kito vardo lenkų kariuomenės žygiui į Lietuvą, kaip okupaciją, o Vilniaus gyventojų kai kurie laužo sau galvą, kurį kitą, tinkamesnį vardą šiam faktui davus. Kas kita—kuriuo tikslu okupacija daroma ir koks planas čionai vykdomas. Čia dar yra vietos spėjimams, galvojimams, nes okupacijos valdžia nors ir yra pasisakius bendrais žodžiais, tai vis dar del suprantamų priežasčių ir neskubėjo visa ko smulkmeninai išdėstyt ir, kad ir norėdama, vargu būtų galėjus įspėti visus kilančius klausimus ir abejojimus ir į juos atsakyti: tų klausimų-abejojimų yra daug ir dažnai gana netikėtų.

Kai kuriems rodosi, kad lenkai nori nukariauti Vilnių ir visą Lietuvą ir prijungti ją prie Lenkijos. Jei tokių politikų karo valdžios pareiškimai neįtikina, tai, rodosi turėtų nuraminti paprasčiausias protavimas. Praėjo tie laikai, kada viena tauta imdavo po savo valdžia kitą. Šis karas parodė, kas iš tokio paėmimo gal išeiti: kai tik radosi patogių sąlygų, Rusijos „inorodcai" tuojau atskilo, ir šiandie jau nėra jėgos jie iš nauja sugrobstyti, po sparnu paimti; vokiečiai nebevaldys jau lenkų ir t. t.

Lenkų politikai negal manyt **prisijungti** tokį kraštą, kaip Lietuva, kurs ir Muravjovo įpėdinių režime sugebėjo subręsti ir apsispręsti; negal turėti tokių svajonių ir apie gudus, nes kas norės į savo mantą dėtis sprogdinamų daiktų: jei šiandie gudai atrodo lyg pasyvūs, tai kas gvarantuos, kad ir po 10—20 metų jie tebebus pasiduodąs svetimam valdymui elementas. Negal manyti tai padaryti ir del to, kad tokia forma sugyvenimo su kaimynais jau iš mados išėjus. Nukariavimo principą šiandie jau yra nukariavęs **sugyvenimo principas**.

Ne be to, kad šiandie neatsirastų nesubrendėlių ar jau sukerpėjusių, ar tik stiprių įspūdžių ieškotojų, kurie norėtų pamėginti pasėdėt ant parako boso, bet tokie rimti žmonės, kaip šios okupacijos vadai, neabejojame, pasistengs šiuos „starovierus" jei neįtikinti, kad tatai negalimas daiktas, tai bent pasakyti ir jiems įmanomai, kad to nebus.

Negal šiandie rimta okupacija nešti ir kito—luomų viešpatavimo. Kas nor, tegu gyvena senais obalsiais — tai jo dalykas, o laikas savo daro ir darys. Kitas laikas — kiti obalsiai. Tegu girgžda sau senatvė su savo grobimo instinktais ir artimo neapykanta, kai jau jai tai patinka; bet tegu žino, kad jau jos tonai netinka į naują orkestrą ir, kiek pagirgždėję turės, nutilti.

Be abejo, girgždantieji elementai neviename mažmožyje pajėgs suklaidinti okupacijos valdžios agentus, pastūmės prie vieno kito netikro žingsnio, prie bereikalingo arešto vieno kito, tik jų pasenėjusioms, neapykantos apvilktoms akims pavojingo, žmogaus, bet tai gal būt tik nesmagūs epizodai, labiau nesmagūs valdžiai, nekaip nukentėjusiems. Plačioji, tikroji gyvenimo srovė ne tuo keliu eina, kuriuo ją girgždantieji *morituri* nori nukreipti. Nereikia mirštamų obalsių perdaug baidytis: jie neskanūs, nemalonūs, bet jau nebe pavojingi

Pr. Mš.

VILNIAUS KRONIKA.

Kauno laikraščiai Vilniuje didžiausi retenybė. O žmonės nuolat siuva iš vieno miesto į antrą. Kaunas ne per rūpestingas duoti Vilniaus lietuviams žinių, ką jisai veikia. Kauno kronikos tiesiog nėra iš ko sudaryti. Lenkams tyčia platinant visokias nebūtas paskalas apie Kauno «netikumą», neturi kuo atremti ir turi sutikti, jog Kaunas, tikrai, nevikras vaidintis. Gi to labai reikiama. Bolševikai ko ne kasdieną turėdavo Kauno laikraščių.

Ketvirtadienį 1 gegužės **Lietuvių Mokslo Kursuose** 1 Lietuvių Bernelių Gimnazijoje bus pil. J. Vabalo Gudaičio paskaita iš psichologijos įžangos nuo 5 lig 7 val. vak.

1-oji valanda bus paskirta išaiškinimui ir prirodymui «Individo psichofiziologinės vienybės».

2-oji bus paskirta „individo reakcijos ir jos vidurinio turinio" gvildenimui.

A. a. Jadvyga Rondomanskaitė.

Žūlino dvare, Vytauto Baterlevičiaus ir K-o parceliuojamame vaistiečiams, kovo 18 d. mirė Jadvyga Rondomanskaitė, minėtina mums nors del to, kad Rondomanskių šeimyna davė Lietuvai lietuviškai jaučiančių inteligentų darbininkų, nors patys bajorai ir lenkiškųjų tradicijų. Nesišalindami nuo tos vietos liaudies, Rondomanskiai yra gyvi rodytojai mūsų bajorų luomo žmonėms, jog jiems kelias ne į Varšuvą, tik į Lietuvos liaudį; jog jiems lemta geru ir blogu dalytis su Lietuvos, ne su Lenkijos liaudimi.

Pamaldos už a. a. Jadvygos vėlę bus gegužės 1 d. 11 val. ryto Aušros Vartų koplyčioje.

Laiškai Redakcijai.

I.

Gerbiamoji Redakcija:

„N. L." № 3 atsakydami į mano laiškelį, rodos, taip mane supratote, buk aš patariąs pataikauti žydų mušimui ar jų plėšimui. Tai ne tiesa. Man terūpėjo pasakyti, kad gindami spaudoje nuo lenkų teisingus lietuvių ar kitų tautų reikalavimus, privalome būti tolimi nuo tautinio šovinizmo. Žinoma, aš negaliu pritarti žydų mušimui ar plėšimui, kaip ir kitokiai nuoskaudai, ne tik kad esmi kunigas, bet tiesiog, kaip žmogus.

Giliai Jus gerbdamas —

Kun. Pakalka.

Vilniuje
1919 m. bal. 29 d.

II.

Gerbiamoji Redakcija!

„Nepriklausomos Lietuvos" № 1 pasakyta, jog „apiplėšdami, kareiviai (lenkų) vis sakę Jakučionį esant žydą". Tai nesutinka su teisybe, nes paklausus, ar aš ne žydas, aš aiškiai atsakiau, jog esu lietuvis ir parodžiau jiems pasą, kuris aiškiai kareivius įtikino, jog aš esu lietuvis. Taigi mane apiplėšė kaipo lietuvį, o ne kaipo žydą. Atėmę iš manęs viso 1885 rub., o ne 1500 rub.

Gerbdamas Jus — *A. Jakučionis.*

AUKOS
„Nepriklausomajai Lietuvai" leisti.

Straždaitė Marytė . . . . . . 100 r. ker.
Petronis Vincas . . . . 40 r. »
V. N. . . . . 20 r. »
Labanauskis Petras . . . . . 100 r. rus.

Vilniaus spauda.

Lenkai, Vilnių paėmę, labai džiaugiasi ir skubina jį jungti prie Lenkijos Klerikalų laikraštyje „Dziennik Wileński" (№ 8) p. S. Bogorija priveda visą eilę ištraukų iš įvairių istorinių dokumentų. Čia ir Jogailos piršlai jungia Lietuvą „amžinan ryšin" su Lenkija; ir 1401 m. Vilniaus unijos akto ištraukos, kur primenama, kad lietuviai buvę pasižadėję «lenkų karaliui, valstybei ir jos piliečių reikalams, pavirkumui ir bendrai gerovei padėti tikrai teisingai, kaip ir pačių savo, o lenkai tuo pačiu turi lietuviams atsimokėti»; čia ir Horodlės unijos ir Krevos aktų ištraukos privestos, kur taip pat «jungiama, vienijama, taikoma ir amžinai surišama Lietuva su Lenkija nesutraukomais ir neatšaukiamais ryšiais»; visa tai, žinoma, viršija 1569 m. Liublino unija. Paskui, senu lenkų papratimu rašinio autorius, didžiuodamos, giriasi: «Be kalavijo, be Sibiro, be įsakymų, lenkų kalba, lenkų tikėjimas ir papročiai patys savaime įsigyveno ne tik Lietuvoje, bet ir antai toli toli už rytų sienų—Gudų ir Ukrainų žemėje, ir ilgus nelaisvės metus lenkų kultūra ir lenkų viera nenustojo traukę plačių minių Lietuvoje ir Rusijoje».

Poperis kantrus, galima girtis savo kultūros garbingumu, bet mes žinome, kaip ta lenkų kalbos savaimybė kerojosi, kai lenkas kunigas jau XVI amž. neapleidavo žmonėms rodytis be ginklų apsaugos, nes į jį lietuviai žiūrėdavo, kaipo į lenkų «kultūros» platintoją; pažystame mes ir visą eilę p. p. Mikuckių, kurie šliaužiojo vadinamos nelaisvės laikais po visokių caro valdininkų priemenes, stengdamiesi lietuvių spaudos draudimo metą ilgiau pratęsti.

O tai, kad «net žymi lietuvių dalis mato savo išganymą tolimesnėje vienybėje su Lienkija» ir kad «net pravoslavai gudai ištiesę rankas šaukiasi Lenkų pagalbos», tai galima pasakyti, kad samdytų patriotų nesunku rasti.

Bereikalo p. S. Bogorija iš «Dzien. Wileński» bara tuos kurie, pripažindami lietuvių separatinius siekimus, atsimena Lietuvoje turį savo dirvas, pievas, miškus... ir nenori kelti lietuvių prieš save ir nedrąsiai primena lenkams, kad tik patys lietuviai gali spręsti savo likimą; tie «doktrineriai», p. S. Bog. žodžiais tariant, žino, ką darą, nes lig šiolei lenkų dvarai ir patys lenkai dar nebuvo naikinami Lietuvoje, nes lietuviai į savo bajorų luomą dar žiūrėdavo, kaipo į savo šalies piliečius. Bet po karštų jungimų Lietuvos su Lenkija, po parsikvietimų ginklų jėgos iš Karpatų kalnyno mūsų liaudis gali kitom akim pažiūrėti į Lietuvos lenką. Varšava svajojantį. Ne iš kelio bus prisiminus, kad latviai ir igauniai darė Ir daro vokiečiams dvarininkams. Lietuvių tautos sąmonė nevisai menka, ir viduramžių obalsiais jų nesuviliosi. Taigi nepatariame separatinių Lietuvos siekimų peikti, nes, atkartoju, supykusi liaudis, rados, neklausys jūsų ištraukų iš įvairių aktų, rašytų prieš keletą šimtų metų, nors jų p. S. Bogorija, ir visa lenkų patriotų gauja tūkstančius patiektų.

Kitas Vilniaus lenkų laikraštis «Nasz Kraj» Vilnių vadina lenkų Atėnais, kur tautos giminės, savo pasitikimųjų vyrų vedamos, galėsią eiti lenktynių mokslo kultūros ir visuomenės darbo kūrybose. Pagaliau „N. Kr." priduria, kad visa tai pareiną ant to, ar mokėsime pagerbti tas broliškas tautas, kurias istorija įkinkė į vieną vežimą.

To paties laikraščio skiltyse aprašomas komen. Pilsudskio dienos pagerbimas, kur, tarp kita, ko Lvovo miestas sveikina Vilnių šiais žodžiais: „Provincinis Lvovas sveikina išvaduotą Vilnių. Keturios lenkų sostinės— Poznanis, Krokuva, Vilnius ir Lvovas liko Lenkijos aprėpti". Mat, Lvovas yra ukrainiečių sostinė. Dabar lenkai kumšties jėga, lygiai kaip ir Vilnių, jį pasisavinę, mėgina savo pigaus patriotizmo narsumą. *Kr. St.*

Aisbė.

IŠ ATLIEKAMOJO LITERATO UŽRAŠŲ.
XXXV.
PASAULYJE NĖRA MEILĖS.

Bežiūrint į gyvenimą, jau seniai ėmė mane noras pafilozofuoti, bet tik dabar prisirengiau, nors toji mano filizofija labai trumpa,—išviso jos tiktai trys žodžiai: pasaulyje nėra meilės.—Netiesa!—Sušuks poėtai, teologai, moralistai. O aš jiems pasakysiu: Jūs klystate, tamstos! Meilės tikrai nėra. Neš poėtų dainuojamoji meilė, tai aršiausia sankalba vienų prieš kitus, o dangiškoji artimo meilė prie mūs, kaipo žemės gyvulių nelimpa; ji tiktai dilgina mūsų ausį. Pasaulyje «aš» visumet kovos su «ne aš», ir kadangi iš šitų dviejų ponų sudaryta visa žmonių padermė ir amžių bėgyje nėra nė mažiausios valandėlės, kad „aš" nebūtų skaudžiamas, o «ne aš» neskaustų, tai aišku, jogei pasaulyje tikrosios meilės būt negali, ir todėl tokiam pasauliui būtinai turi ateiti pranašaujamas jam galas.

Savo minčiai iliustruoti aš papasakosiu faktą kurs, kadaise tiktai knygose skaitytas, dabar gyvenime atrodo man ryškiau.

Žmogus nuskaudė savo artimą ir nuskaudęs pabėgo. Nuskaustasis pasileido paskui jį, ir prasidėjo lenktynės, kurių arėna buvo visas pasaulis, o laimėjimas—skaudėjo mirtis. Pirmasis bėgo baimės plakamas, antrasis—neapykantos ir keršto, ir šisai antrasis kasdien buvo vis arčiau ir arčiau savo skaudėjo. Mieste ir sodžiuje klausinėjo žmonių apie skaudėją, vadindamas jį savo draugu, kurį turįs būtinai rasivyti, ir žmonės jam sakė: tas tavo draugas tokią ir tokią valandą išvažiavęs. Vejamas skaudėjas kartą pamatė pakelėje adarą bažnyčią. Pajutęs neįveikiamąjį norą melstis, jisai užėjo į bažnyčią ir atsiklaupęs ėmė melstis. Jis prašė atleisti jam jo kaltę ir gelbėti nuo keršto. Čia pat užpakalyj meldėsi ir nuskaustasis, bet jo malda buvo trumpa: jis tik dėkojo Aukščiausiam už tai, kad jam pasisekė pavyt skaudėją. Šisai, pakilęs eiti, staiga išvydo savo priešo baisų veidą. Nuskaustasis, prišokęs, užsimojo peiliu durti skaudėją, bet staiga suskambėjo bokšte varpas ir nuskaustasis sudribo po skaudėjo kojų. Kur dingo jo negyvas kūnas, nieks nežino.

Praėjo daug metų. Skaudėjas pagarsėjo savo mokslu ir naudingu visuomenei darbu. Jo laboratorijoj stovėjo nauji žmogaus grobai, kuriuos jis buvo nesenai nusipirkęs, kadangi senieji visiškai subiro. Kartą mokslinčius, ilsėdamos laboratorijoj, rinko krūvon savo išklydusias mintis. Pagaliau atsivertęs senovės sudulkėjusias knygas, jis ėmė skaityti Ten buvo parašyta apie žmogų, kurs, nuskaudęs artimą, dabar bėga, nuskaustojo vejamas. Supratęs, ką tai reiškia, mokslinčius greit užvožė knygas ir atsistojęs, prisiartino prie langa. Čia jis išvydo saulės spinduliuose bažnyčios aslą ir ant akmens grindų negyvą kūną. Pabaręs save už «nervingumą» ir atsitraukęs nuo laugo, mokslinčius karčiai nusijuokė. Tą juoką čia artimais kažkas pakartojo. Mokslinčius, didei nustebęs, nedrąsiai žvilgterėjo į tą pusę, iš kur buvo juokas. Bet ten kertėj stovėjo tiktai grobai. Nusišluostęs šaltą prakaitą, mokslinčius sprūdo iš laboratorijos. Dvi dieni nedrįso jis ten eiti, o trečią, taręs sau, jog žmogui, ištyrusiam (kaip jam rodėsi) visas prigimties paslaptis, negražu būt boba, jis pasiryžo vėl įeiti. Buvo vakaras, ir mokslinčius apšvietė žiburiu tą kertę, kur stovėjo, kaip jis sakydavo, «negyvų kaulų mezginys». Iškėlęs lempą ligi grobų makaulės, jis pamatė, kad žiburio liepsna lyg suvirpėjo, tarytum, ją kas pūstelėjo Baimės paimtas, mokslinčius atbulas traukėsi nuo grobų, tikindamas save, jog nuo šaltų sienų vėjas pučias. Bet prisivaręs prie stalo ir pastatęs lempą, jis apalpo, įsikibęs abiem raukom į stalo kraštą. Atitokęs jis griebėsi proto ir pasistengė įsigilinti į darbą, tačiau neilgai trukęs, jis vėl pažvelgė į grobus, kurie savo akių skylėmis lyg traukte traukė. Jam aiškiai pasirodė, jogei kaulinė ranka jam grumoja. Mokslinčius suriko ne savo balsu ir be žado sugriuvo ant žemės

Jį atgaivinus daktarams, pirmutinis jo klausimas buvo, kur tie grobai. Jam atsakė, kad stovį savo vietoj. Bet jis prašė nueit ir pažiūrėt. Daktarai ka tik susiturėdami nenusišypsoję, paklausė ligonio: nuėjo į laboratoriją ir sugrįžę patikrino, kad grobai ėsą savo vietoj

Pasitarę mokslo vyrai vienu balsu nusprendė, jogei ligonis perdaug nusidirbęs ir sugadinęs savo nervus, serga galiucinacijomis ir reikalingas yra ilgo pailsio.

Praėjus keliems mėnesiams, daktarai apreiškė, jogei tas garsusis mokslinčius jau sustiprėjęs ir vėl galįs toliau varyti naudingą žmonijai darbą

Ir štai jis eina vėl į savo laboratoriją ir imasi darbo, bet po valandėlės vėl sugrįžo baimė ir vėl paėmė jį noras bėgti. Dantis sukandęs, jis nusprendė nepasiduot galiucinacijoms ir užsidaręs duris iš vidurio, numetė raktą į tolimiausią kertę. Antrą dieną, nesulaukdami mokslinčiaus, tarnai išlaužė laboratorijos duris ir rado tavo poną krėsle nebegyvą. Ant kaklo buvo matyt kaulinių pirštų žymės, o išverstose akyse — baimė. — Skaudėjas nepabėgo.

Taigi dabar, jeigu nuoskauda ieško ir randa atsilyginimą tiktai nuskaustojo ir skaudėjo mirtyje, vadinasi, jei tam tikslui juodu abu turi žūti, tai ar ne aišku, kad tikrosios meilės nėra, ir pasaulis pats turi save praryti, prie ko jis, matyti, jau ir eina, nes visoj žemėj girdėti vien tik keršto obalsiai.

Nuoskauda gimdo neapykantą ir kerštą, kurie neša naują nuoskaudą ir taip begalo. Vienintėlis šiaudelis, kurio griebiasi skęstantis pasaulis, tai gestančioji artimo meilės kibirkštėlė, bet jai įpūsti reikalingi nauji apaštalai.

Vilnius —1919 m. sausio m.

Leidžia: **Laikinasis Vilniaus Lietuvių Komitetas** «Švyturio» spaustuvė Redaguoja: **Redakcinis jo Komitetas**